הרי את

תסריט ובימוי: פזית ליכטמן-אפשטיין, עלילתי, 22 דקות, 2007

תקציר

יוני ומיכל נשואים כשנה. הם מגיעים לרבנות שוב, הפעם כדי להתגרש. מיכל מבקשת להמשיך ולהיאבק על הנישואין אך יוני נחוש בדעתו לפרק את הזוגיות שחונקת אותו. במהלך ההמתנה במסדרונות הרבנות עוברות עליהם חוויות המטלטלות את שניהם ומולידות תובנות חדשות. טקס הגירושין הופך להיות שונה ממה ששניהם ציפו.

נושאים

- **נושאים**
- **קידושין**
- **גירושין**
- **גט**
- **בית דין**

ניתוח תוכן ושפה קולנועית

תוכן

1. דמויות

הדמויות הראשיות

יוני | אנחנו לא יודעים דבר על הרקע של הגיבור – גיל, מקצוע ומקום מגורים – ונפגשים בו לראשונה ביום קריטי בחייו. מדובר ביום שבו הוא מתכנן לסגור מעגל, לפרק את קשר הנישואין עם אשתו מיכל ומיד לאחר מכן לנסוע לטיול של שמונה חודשים בדרום אמריקה. בזמן המועט שהוא ומיכל אשתו מחכים לטקס הרשמי של מתן הגט ברבנות שיממש את הרצון הברור של יוני לפרק רשמית את קשר הנישואין ולהתיר אותה "לכל אדם" מגלה לפתע יוני רגש פנימי חבוי כלפי מיכל. הוא מגלה מחדש את הרגש שכהה בו. הגילוי הזה מתחיל כשהוא רואה את מיכל משוחחת עם גבר אחר במסדרון ומקנא למיכל. ההבנה מתחדדת בטקס הגירושין עצמו, כאשר הוא אומר את המלים "הרי את מותרת את לכל אדם". המשפט הזה מבהיר לו כי מעשה הגירושין מנוגד לרצון פנימי שלפתע התגלה בו, ומונע ממנו להמשיך בטקס ולמסור בידיה את הגט. לאחר שהיא נמלטת מאולם בית הדין הוא רודף אחריה לשירותי הנשים, מתנצל על כל המהלך שיזם ואומר: "את לא מותרת לאף אחד, אני רוצה אותך".

מיכל | גם על הרקע של הגיבורה איננו יודעים דבר ונפגשים בה לראשונה ביום קריטי בחייה שבו היא עומדת לקבל גט שאינה רוצה בו. בסרטים רבים, בעיקר כאלה העוסקים בחברות מסורתיות ודתיות, כופים על האישה להתחתן. סרט זה עוסק במצב ייחודי שבו אישה מתמודדת עם גירושים כפויים. בתחילת היום, כאשר מיכל נוסעת עם בעלה ברכב בדרך לבית הדין, היא מקריאה ליוני מכתבי אהבה ששלח לה, כמו מנסה להזכיר לו את האהבה שהייתה בו כלפיה, אך יוני מסרב להקשיב ומסרב להיזכר. מיכל מנסה בכל דרך למתוח את זמן הנסיעה כדי לעורר בו רגשי חרטה לפני שיעשו את המעשה, אך יוני לא מאפשר לה. ההתבצרות שלו בהחלטה להתגרש גורמת למיכל לנסות לתקשר אתו בכל דרך. ההיפוך מתרחש בסיום הסרט. הנחישות של יוני, והעובדה שהוא מצליח להוציא מהפה את הנוסח של טקס הגירושין, מחדדות בתוכה את ההכרה שהגירושין הם כבר עובדה מוגמרת. אם הייתה לה תקווה כי יוני ייאלם דום באחד המשפטים – תקווה התבטאה באיפוק שלה ובנשימותיה לאורך הסרט – התקווה לא התממשה. נראה כי כל מלה שיוני אומר מעצבת במיכל את ההבנה שהסיפור נגמר. דווקא בנקודה שבה המלים שאמר גרמו לו להבין שהגירושין מנוגדים לרצון הפנימי שלו קורה אצל מיכל תהליך הפוך. כל מלה מתקבעת אצלה בתודעה, ומתוך דבריו של יוני מתגבשים בתוכה השלמה ואפילו רצון פנימי לסיים את קשר הנישואין עם יוני.

דמויות המשנה

לאורך הסרט שזורות דמויות שתפקידן לקדם את העלילה. נוכחותן היא למעשה עדות לתהליך הפנימי שעובר על יוני ומיכל.

טרמפיסט – בחור שיוני אוסף בדרך קוטע את סצנת הפתיחה ברכב ומזכיר איך אמורה להישמע שיחה בין בני זוג.

חברה מאורסת – חברה משותפת מציפה את הספק של יוני בדבר הריון שלא ידוע לו.

בחור זר – מיכל מדברת עם בחור בעת ההמתנה במסדרון ודרכו יוני רואה את מיכל באור אחר.

אישה עם תינוק – האישה שמאכילה את תינוקה מעוררת במיכל רגע רך של כמיהה לאחוז בתינוק משלה. כמיהה שנראית ברגע הזה רחוקה מאוד.

דמויות המשנה משמשות באופן מטפורי כמעין עדים למערכת היחסים בין מיכל ליוני. על פי תורת הסוד העדים שלוקחים חלק בטקס הקידושין בחופה הם למעשה עדים לשכינה, לכוח רוחני שנכנס לקשר בין בני הזוג. גם בטקס הגירושין נדרשים עדים – עדות לשכינה, לכוח הרוחני שיוצא מהקשר בין בני הזוג. ייתכן כי דמויות המשנה בסיפור הן העדים המנסים להזכיר את הממד הנוסף שקיים במערכת היחסים בין גבר לאישה.

2. הקונפליקט הדרמטי

הסרט עוסק בדרמה שבגירושין בין בני זוג. הקונפליקט הדרמטי מציג את מורכבות הקשב של האדם לעצמו ולבן זוגו. הסרט מתאר את הצרימה הנוצרת כאשר מערכת היחסים אינה הדדית. הגיבורים נמצאים בנקודה קריטית בחייהם – מתן גט. רגע זה מזקק עבור כל אחד מהם את השאלה האם הוא שלם עם ההחלטה להתגרש. הקונפליקט טמון בפער בין החיבור הפנימי של כל אחד מהגיבורים לעצמו לבין חוסר החיבור שלהם זה לזה.

3. מבנה הסרט

אקספוזיציה ואירוע מחולל – ההסרט נפתח בסצנה שבה בני הזוג נוסעים ברכבם לבית הדין כדי לקיים את טקס הגירושין. מיכל מקריאה ליוני מכתבי אהבה שכתב לה בעבר ויוני מגיב באטימות ובחוסר סבלנות. פער בין רצונו של יוני לסיים את הקשר לבין ניסיונה של מיכל אפילו בדרך לבית הדין להציל את הנישואין שלהם בולט לעין. למורת רוחה של מיכל יוני מכניס לרכב צלע שלישית בדמות טרמפיסט כדי להשתיק אותה. גם בהמשך הסרט הם ייתקלו בצלע שלישית כלשהי – החברה המאורסת והבחור שמיכל מדברת אתו במסדרון – הגורמים לתזוזה פנימית אצל הגיבורים. מיכל לא מוותרת, היא מנסה למצות כל קצה חוט שעשוי לקשור ביניהם. היא מאלצת את יוני לעצור ליד הקניון וקונה ערכה לבדיקת הריון.

כשהם מגיעים לבית הדין יוני ולא מוצאים את החדר שבו יושבים הדיינים מיכל אומרת שאולי זה סימן, ויוני משיב שזה סימן לכך שאולי פעם אחת היא הייתה צריכה להגיע בזמן.

זהו הדיאלוג האמיתי הראשון ביוה שניים כשהם עולים במדרגות וביניהם פעורה תהום.

האירוע המחולל מתרחש כאשר הם עומדים בתור מחוץ לחדר. מיכל עוברת מהפך. היא מקבלת את הדין ומבקשת מיוני שיקרא לה כאשר הם מתגרשים. אצל יוני מתחולל שינוי הפוך. כאשר הוא רואה את מיכל משוחחת עם בחור במסדרון מתעוררת בו קנאה והוא וקוטע את השיחה ביניהם. זו כנראה הפעם הראשונה שהוא מבין כי המלים "הרי את מגורשת" באות עם המלים "ומותרת לכל אדם". עם החצי השני של המשוואה יוני עוד לא שלם.

נקודת מפנה – בעת ההמתנה מיכל משכנעת את יוני לצאת לאכול יחד. יוני אמנם הולך בחוסר חשק, אולם במסעדה הוא אוכל מיכל לא מצליחה לאכול, הבטן שלה מתהפכת.

נקודת מפנה שנייה: בתחילת טקס הגירושין מיכל מביטה בנעשה כאילו אינה שותפה למתרחש, אך אין ספק כי משהו מתחולל בתוכה. לא ברור אם היא משלימה עם הגירושין או מצפה שיוני לא יהיה מסוגל לחזור על דברי הדיין והטקס יתבטל, אך יוני מצליח לחזור על כל המשפטים. בשלב שבו הוא אמור למסור את הגט לידיה המושטות יוני נעצר, ואז מיכל היא זו שדורשת ממנו למסור לה את הגט, ואפילו מנסה לקחת אותו בכוח.

שיא – עיניה העצומות של מיכל ברגע שהיא אמורה לקבל את שטר הגירושין לידיה נראות כעיניו של נידון למוות ברגע שהוא מקבל את סם המוות או את מכת החשמל לפני מותו, אך נראה כי מיכל מוכנה לגמרי לגזר הדין הזה והשלימה עם הגירושין. דווקא יוני מבין ברגע הזה שהוא לא רוצה בגירושין, הוא לא רוצה שמיכל תהיה מותרת לכל אדם.

התרה – יש בסרט היפוך סימטרי בין יוני למיכל. לקראת סוף הסרט יוני מנסה לדבר על לבה של מיכל, מנסה לזהות סימנים משמים שהגירושין הללו לא צריכים להתקיים ואילו מכיל נאטמת. ברגע שהיא מסרבת באופן מוחלט שלא מאפשר שום דינמיקה משותפת בין בני הזוג אין בסרט התרה.

ואכן בפועל אין בסרט התרה: הקשר הזוגי אינו מותר ומיכל אינה מותרת לכל אחד, אך יש בו התרת הספק המחדשת את יכולת הבחירה. הרגע שבו הגירושין כמעט מומשו הצליח לחדור ללבם של יוני ומיכל ולגרום לכל אחד מהם לגלות רצון פנימי שהיה מוסתר ממנו. גילוי הרצון הפנימי הוא מהות הבחירה ובאמצעותו ניתן לעצב ולסלול את חיינו.

סוף – סיום הסרט פתוח. לא ברור אם מיכל תגיע לבית הדין למחרת כפי שהודיעה ליוני, ואם יוני יגיע. לא ברור מה קרה חמש דקות אחרי שמיכל הלכה לכיוון תחנת האוטובוס. הסיום נשאר פתוח כי מיכל לא אומרת "אני לא רוצה אותך", היא אומרת "אני לא מוכנה לעבור את זה שוב". מה היא לא מוכנה לעבור שוב? את הימצאותה במערכת יחסים הכוללת טלטלות רגשיות כפי שהמסע בבית הדין חידד לה? את הכאב של הגירושין בבית הדין? האם היא בהכרח תצטרך לעבור את זה שוב?

שפה קולנועית

לוקיישן

רוב הסרט מתרחש ברבנות – מוסד מורכב ושנוי במחלוקת בציבור הישראלי. לאותו בניין שאליו מגיעים זוגות כדי להירשם לנישואין כשהם מאוהבים ושמחים, מגיעים גם זוגות כדי להתגרש כשהם עצובים, כועסים ולעתים גם שונאים זה את זה. הגדרת מצבו

האישי של כל אזרח במדינה – רווק, אלמן או גרוש – תלויה לפי החוק ברבנות ובהלכה היהודית, גם אם מדובר באדם שאינו שומר הלכה. בהיבט המגדרי מדובר במוסד גברי מובהק שלנשים כמעט מודרות ממנו. בבית הדין נוכחים שלושה דיינים גברים, ושני עדים שהם גברים. יש שם רק אישה אחת – זו שמקבלת את הגט.

המבנה אפרורי, בדומה למשרדים ממשלתיים אחרים, ומאופיין בגרמי מדרגות, במסדרונות ארוכים משובצים בספסלים, בתורים ארוכים ובחיפוש נואש אחר החדר הנכון.

טקס הגירושין מבויים כך שמיכל – שהיא האישה היחידה במקום – ממודרת מכל המתרחש בטקס למעט הרגע שהיא צריכה לקבל לידה את שטר הגט. כל הטקס מתרכז בריאקשן שוט שלה, והמהלך הרגשי של הטקס מסופר דרכה. היא הגיבורה הראשית בבית הדין ודרכה הצופה חווה את תהליך הגירושין.

דיאלוגים

הסרט עוסק ברגע מכונן ביחסים בין שני גיבורים שהתקשורת ביניהם חסומה. הם לא מצליחים לתקשר באופן פשוט וישיר זה עם זה פנים אל פנים. מוטיב התקשורת בא לידי ביטוי בעזרת חפצים שונים:

הטלפון – מטרת הטלפון לחבר באופן טכנולוגי בין אנשים שרוצים לדבר זה עם זה אבל פיזית לא נמצאים באותו מקום. מיכל מתקשרת עם עצמה כשהיא אומרת בטלפון לשותף של יוני לטיול שהיא לא תהיה לידו כשהטלפון יחזור לידיו. יש בכך ניסיון שלה להפנים את המצב שהקשר ביניהם הגיע לסופו.

דלת סגורה – בשיא הסרט יוני מתוודה באוזני מיכל על רצונו להישאר נשוי לה, אבל הוא לא עושה זאת פנים אל פנים. יש ביניהם דלת חוצצת.

מכתבים – בסצנת הפתיחה של הסרט, כאשר הזוג נוסע ברכב בדרכו לרבנות, מיכל מנסה לשנות את דעתו של יוני ולשכנע אותו לוותר על הגירושין. היא לא מסוגלת לומר בפשטות "אני אוהבת אותך" ו"אתה אהבת אותי", אלא מעבירה את המסר באופן עקיף באמצעות הקראת מכתבים שיוני כתב לה. במהלך הסצנה כמעט אין ביניהם קשר עין.

סמלים

המדרגות – בבניין הרבנות יש גרמי מדרגות עם חלל באמצע בדומה לספירלה הטומנת בתוכה אשליה למי שחושב שהוא מתקדם ועולה אך נותר למעשה באותו מקום, ולמי שחושב שהוא נותר במקום אולם למעשה עדיין קיימת תנועה ושינוי.

המדרגות מסמלות את הדינמיקה של החיים, וגם את הדינמיקה של מערכות יחסים שיש בהן עליות ומורדות ולא תמיד בני הזוג נמצאים באותו מישור.

שם הסרט – המלים "הרי את מקודשת לי" נאמרות בעת הקידושין. בעת הגירושין יש הצהרה ארוכה יותר: "הרי זה גיטך והתקבלי גיטך זה. והרי את מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם". בשני הטקסים מופיעות המלים "הרי את".

הצהרה בת שתי מלים משנה את מעמדה האישי של האישה באופן עמוק ביותר. ההצהרה מופנית הן כלפי חוץ, כלפי העולם כולו שעליו לדעת מה מעמדה האישי של האישה, והן כלפי פנים, כלפי האישה מול עצמה, שעליה להפנים את מעמדה החדש.

מתודיקה

פירוט הנושאים והרחבת הדיון

נישואין

טקס הלכתי הנערך בין גבר לאישה הרוצים להקים משפחה משותפת. מצווה על האדם לשאת אישה ולהביא ילדים לעולם. כדי שהנישואין יחולו לא די במעשה הפיזי אלא דרושה גמירות דעת של שני הצדדים ומודעות שלהם לתכליתו של המעשה. השלב הראשון בטקס הנישואין הנערך תחת החופה נקרא קידושין, ובו החתן אומר לאישה בעת נתינת הטבעת: "הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל".

גירושין

טקס המסיים פורמלית את קשר הנישואין. בסיום הטקס הגבר מניח את שטר הגט בידיה של האישה. בתקופת התלמוד היה אפשר לגרש אישה נגד רצונה. רבנו גרשום מאור הגולה תיקן לפני כאלף שנה כי אסור לגרש את האישה בעל כורחה, והתקנה נותרה בעינה עד היום.

גט

מסמך הלכתי הכתוב בדיו על הקלף שבו הגבר מגרש את אשתו. לאחר שהאישה מקבלת את הגט היא כבר אינה בחזקת אשת איש והיא מותרת להינשא לכל אדם. בתורה הגט קרוי "ספר כריתות".

בתי הדין הרבני

בית הדין הוא חלק ממערכת המשפט בישראל. בית הדין פוסק על פי ההלכה היהודית. לפי חוקי המדינה יש לבית הדין סמכות שיפוט בלעדית בתחומי נישואין, גירושין וגיור.

הצעות לשאלות ונושאים לדיון

1. כיצד ניתן לשמור על חירות הפרט ועל הרצון האישי במערכת זוגית ובמסגרת משפחתית?
2. מה מקום האישה בטקס הגירושין כשהיא פסיבית והבעל הוא זה שמגרש אותה?
3. האם יש מקום לתת למסגרת של נישואין ומשפחה מימד רוחני?
4. מה עמדתך על אופיה ומעמדה של הרבנות בחברה הישראלית
5. מה גורם להיפוך אצל יוני ומיכל ?
6. למה היה צריך את ספק ההריון ברקע הסיפור?

מושגים שניתן להנחיל

סרבנות גט – מצב שבו אדם מסרב לתת גט לאשתו, או שהאישה מסרבת לקבל גט מבעלה. פתרונות הלכתיים למצב זה ניתן למצוא באתר של עמותת 'מבוי סתום'
https://mavoisatum.org/

הסכם לכבוד הדדי – הסכם הלכתי מודרני המסדיר את יחסי הממון בין בני הזוג ומטרתו למנוע מצב של סרבנות גט.

קישור למקורות יהודיים

היחס של היהדות לנישואין כמצווה
http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/maaliyot/tahlit-2.htm

טקס הנישואין
http://www.itim.org.il/%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9F/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%A9%D7%99-%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9F/%D7%98%D7%A7%D7%A1-%D7%94%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9F.

טקס הגירושין
http://www.itim.org.il/%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9F/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%A9%D7%99-%D7%9C%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9F/%D7%98%D7%A7%D7%A1-%D7%94%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9F-%D7%A1%D7%99%D7%93%D7%95%D7%A8-%D7%92%D7%98

הרחבה לתחומים נוספים

מקורות להעשרה בנושאים המשיקים לנושאים שבהם עסקנו:

1. ניתוח האגדה על הזוג מצידון (שיר השירים רבה, א', ד')
https://agadastories.org.il/node/281

2. ניתוח הסיפור 'פנים אחרות', ש"י עגנון
https://www.sikumuna.co.il/wiki/%D7%A4%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%90%D7%97%D7%A8%D7%95%D7%AA_/_%D7%A9%22%D7%99_%D7%A2%D7%92%D7%A0%D7%95%D7%9F

סרטים נוספים בנושא

'גט – המשפט של ויויאן אמסלם', עלילתי, רונית ושלמי אלקבץ, ישראל 2014

'מקודשת', תיעודי, ענת צוריה, ישראל 2004

סרטי מעלה בנושא

'אשת כהן', עלילתי, נאוה נוסן-חפץ, 2000

מאחורי הקלעים

https://www.youtube.com/watch?v=W8MmgjF2VEM

באדיבות

קרן יורנו • THE YOREINU FOUNDATION

מעלה בית הספר לקולנוע ולטלוויזיה
ע"ש אורי אליצור | ע"ר
www.maale.co.il | 02-6277366

כתיבה: חלי רוזנברג-בוגנים
עיצוב: צופית צחי

תשע"ח 2018